

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

PROCES-VERBAL Nr. 1

al ședinței membrilor Grupului de lucru intersectorial în domeniul protecției copilului, instituit pe platforma Comisiei de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului, prin Ordinul MMPS nr. 130/2024

07.10.2024

ora 14:00

mun. Chișinău

*sediul Ministerului Muncii și Protecției Sociale
(str. V. Alecsandri 1, et. IV, sala de ședințe)*

La ședință au participat:

- Vasile CUȘCA, Președintele Grupului de lucru intersectorial, Secretar de stat al Ministerului Muncii și Protecției Sociale;
- Anastasia GRUZIN, șef-adjunct al Direcției politice de protecție a drepturilor copilului și familiilor cu copii al Ministerului Muncii și Protecției Sociale, moderator;
- Membrii Grupului de lucru intersectorial în domeniul protecției copilului.
- Ședința a fost prezidată de Domnul Vasile CUȘCA, Președintele Grupului de lucru intersectorial, Secretar de stat al Ministerului Muncii Și Protecției Sociale.

Au participat: 40 de persoane în format off-line și on-line - reprezentanți ai autorităților publice centrale, ai Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială, precum și ai organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova. Lista participanților se anexează.

Secretariat:

Ina Scaticailov, consultant principal al Direcției politice de protecție a drepturilor copilului și familiilor cu copii, Ministerul Muncii și Protecției Sociale;

Ordinea de zi:

- Deschiderea ședinței de către Domnul Vasile CUȘCA, Președintele Grupului de lucru intersectorial, Secretar de stat al Ministerului Muncii Și Protecției Sociale.
- Prezentarea Planului de răspuns pentru refugiați (RRP) 2025-2026 de către reprezentantul Întalului Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați Moldova (UNHCR).
- Activități și provocări ale partenerilor subgrupului de lucru pentru protecția copilului - reprezentantul Fondului Internațional de Urgență pentru Copii al Națiunilor Unite (UNICEF) Moldova.
- Au fost abordate alte subiecte, ce țin de protecția copiilor, veniți pe teritoriul Republicii Moldova de pe teritoriul altor state.

În debutul ședinței, *domnul Vasile Cușca, Secretar de Stat al MMPS*, a salutat participanții prezenți la ședință și a propus spre validare agenda ședinței, cu anunțarea subiectelor și aspectelor de bază, ce urmează a fi abordate.

Domnul Vasile Cușca, Secretar de Stat al MMPS, a informat membrii GL intersectorial, precum că în cadrul ședinței Comisiei de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului s-a decis crearea a mai multor Grupuri de lucru pe diferite domenii.

MMPS este responsabil pentru convocare și desfășurarea activităților pe 2 Grupuri de lucru: Grupul în domeniul protecției sociale și Grupul de lucru intersectorial în domeniul protecției copilului.

Astfel, **Grupul de lucru intersectorial în domeniul protecției copilului** a fost instituit pe platforma Comisiei de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului.

De asemenea, colaboratorii MMPS și ale instituțiilor din subordine sunt implicați cu titlu de participare în cadrul celorlalte Grupuri de lucru instituite pe platforma Comisiei de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului.

Printre acțiunile realizate au fost menționate, acțiunile realizate în baza Memorandumului încheiat între MMPS și UNICEF, unde sunt componente pe dezvoltarea de servicii sociale, motivarea angajaților din sistemul social, diferite instruirii, formarea angajaților, pentru că și asta este o necesitate a sistemului.

Astfel, pe platforma Comisiei de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului, se elaborează Program național privind integrarea străinilor, inclusiv a refugiaților.

De aceea, grupurile de lucru trebuie să vină cu propuneri concrete, acțiuni concrete pentru acest program național și ulterior după ce vor fi prezentate toate aceste propuneri vor fi compilate și vor fi integrate în acest Program național.

Urmare a celor relatate cu privire la aspectele organizatorice, *domnul Vasile Cușca, Secretar de Stat al MMPS*, a întrebat dacă sunt propuneri cu privire la subiectele ce urmează a fi discutate în cadrul ședinței de lucru.

Propuneri suplimentare, pe lângă subiectele incluse în ordinea zilei nu au fost înaintate de către participanții la ședință.

1. Planul de răspuns pentru refugiați (RRP) 2025-2026.

În continuare, conform acțiunilor stabilite în Agendă, a luat cuvântul *doamna Flore Rossi*, Specialist în Protecția Copilului, Șef Secție Protecția Copilului, UNICEF, care prin prezentarea sa a informat despre proiectul „**Planul de răspuns pentru refugiați (RRP) 2025-2026**”.

Actualmente există **o țintă:**

numărul de persoane, care se va ținti prin măsura de răspuns pentru perioada 2025-2026:

- pentru anul 2025 - 100 500 persoane refugiate și, de asemenea,
- ținta include și comunitățile gazdă - 41 500 persoane din populația Republicii Moldova.

Grupul de lucru protecția copilului, în comun cu ICNUR și cu alți colegi, ne-am gândit la numărul de copii refugiați și îngrijitori pentru acești copii, și numărul de copii

din Republica Moldova și îngrijitori din Republica Moldova, care vor fi incluși în plan pentru 2025-2026.

După cum am estimat, se vor ținti 90 la sută din toți copiii refugiați.

Același lucru este valabil pentru comunitățile gazdă, copiii moldoveni.

Pentru adulții-îngrijitorii s-a stabilit o țintă mai mică, întrucât nu toți adulții refugiați care sunt îngrijitori sau părinți, de aceea și ținta este estimată la 60 la sută dintre adulți. Aceste cifre au fost stabilite pentru Grupul de lucru protecția copilului, care se bazează pe rezultatele obținute de până acum, conform analizei datelor: ce s-a realizat în anii 2022, 2023 și 2024 de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, organizațiile societății civile. Adulții vor fi incluși în activități de consolidarea capacităților prin instruire, pe care le vom oferi părinților și îngrijitorilor.

Obiectivele stabilite pentru protecția copilului.

În anii 2025-2026 este important să continuăm să consolidăm Sistemul de protecție a copilului, la nivel național și local, pentru a absorbi numărul de refugiați, care au nevoie de ajutor și să putem prin sistem să oferim asistență celor mai vulnerabili copii și îngrijitori, care au nevoie de servicii: copii care se află în situație de risc sau sunt victime ale violenței, sau sunt separați ori neînsoțiți, fiind nevoiți să părăsească Ucraina și au ajuns în Republica Moldova.

Astfel, au fost stabilite **3 Obiective:**

1. Până în 2026 Sistemul național de protecție a copilului să dispună de capacitate pentru a răspunde la nevoile copiilor moldoveni și refugiați și să îngrijitorilor, inclusiv a copiilor cu nevoi speciale, cum ar fi copiii cu dizabilități.

2. Până în 2026 copiii refugiați și moldoveni care se află în situație de risc sau care sunt victime ale violenței să aibă acces la servicii sociale de protecție a copilului de calitate și incluzive, să fie adaptate la vârsta, genul și abilitățile copiilor.

3. Până în 2026 copiii refugiați și moldoveni, îngrijitorii și membrii comunități gazdă au o înțelegere mai bună a riscurilor, ce țin de protecția copilului și copiii locuiesc într-un mediu protejat și sigur.

Activitățile-cheie, ce urmează a fi realizate (se prezintă rezumatul acestora), care sunt realizate de diferiți parteneri:

- Consolidarea capacităților Sistemului național de protecție a copilului, principal Ministerul Muncii și Protecției Sociale la nivel național și local, și Ministerul Afacerilor Interne cu sprijinul Inspectoratul General al Poliției de Frontieră să se asigure că toți copiii refugiați și îngrijitorii lor au acces la servicii de protecție socială, protecția copilului.

În această activitatea au fost incluse toate activitățile de consolidare a capacităților prin instruire: pentru specialiștii din echipa multidisciplinară, protecția copilului, ofițeri de poliție la frontieră.

- Sunt activități pentru sănătatea mintală, suport psiho-social, activități recreative, locuri unde sunt spații pentru copii, îndeosebi refugiați, unde pot fi vizitați.

- Activități pentru sprijinirea copiilor care sunt în situație de risc, victime ale violenței pe bază de gen sau persoane care însoțesc copiii care sunt separați, care trebuie să-i plasăm în serviciul familial, care vor fi realizate împreună cu părinții/îngrijitorii, care vor fi realizate prin campanii ca să sprijinim protecția copilului.

- Activități specifice pentru asigurarea participării copiilor (pentru a auzi opiniile copiilor).

Totodată, *doamna Flore Rossi* a menționat despre **importanța de advocacy**: este important ca situația refugiaților să fie analizată, să se țină de cont adecvat în toate politicile promovate, programele, planurile naționale.

E nevoie de un mesaj sau activități advocacy mai puternice în comunitatea donatorilor: să investească în programe, sistemul de protecție a copiilor pentru a sprijini copiii, îngrijitorii refugiați și moldoveni, pentru reforma RESTART – să oferim acces la servicii, dar și aceste investiții trebuie continuate pentru anii 2025-2026 în reformă, în Ministerul Muncii și Protecției Sociale, pentru a asigura integrarea refugiaților.

Domnul Vasile Cușca, Secretar de Stat al MMPS, a menționat că este necesar de analizat cum și cu ce intervenim.

Este important de menționat că legislația națională nu reglementează niște prevederi separate pentru copii străini sau copii refugiați.

Legislația națională în domeniul protecției copilului este în conformitate cu standardele internaționale. Noi am ratificat Convenția ONU cu privire la drepturile copilului.

Copiii străini, copiii refugiați, copiii strămutați din Ucraina se bucură de toate drepturile de asistență socială (prestații și servicii sociale).

În primele 9 luni ale anului curent de către Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS) au fost achitate în jurul la 200 de indemnizații unice la naștere, sunt stabilite și achitate lunar peste 200 de indemnizații lunare pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 2 ani (în mărime de 1000 lei/lunar), sunt prestații achitate copiilor cu dizabilități: alocații sociale, alocații pentru îngrijire, însoțire și supraveghere.

Sunt și servicii care se acordă copiilor, inclusiv copiilor cu dizabilități, sunt și servicii de asistență personală și alte servicii de care se bucură copiii refugiați din Ucraina.

Problema de bază este că majoritatea acestor acțiuni/măsurii, pe care le implementează MMPS se realizează cu suportul partenerilor, donatorilor și în perioada următoare trebuie să identificăm mijloace financiare suplimentare de la bugetul de stat ca să putem acoperi aceste costuri. Acelea indemnizații, care se achită prin intermediul CNAS, conform unui calcul rapid constituie în jurul de 5 mln. lei în primele luni au fost alocate în aceste scopuri.

Multe prestații, dar și servicii sociale sunt acordate cu suportul UNICEF, dar și a altor parteneri-donatori. De aceea este important ca acțiunile din RRP, unele care sunt deja cunoscute și bugetate și alocate mijloace financiare din partea partenerilor-donatorilor trebuie să le reflectăm unele și în bugetul de stat, altele, care nu sunt – trebuie să le identificăm suplimentar ca să le reflectăm și să le solicităm de la Ministerul Finanțelor alocarea în bugetul de stat pentru anul viitor.

Și nu în ultimul rând, în următorul Cadru Bugetar pe Termen Mediu (CBTM), exercițiul de elaborare a căruia va începe la începutul anului viitor, să avem toate aceste măsuri care noi ni le propunem pentru perioada următoare pe termen mediu, pe termen lung să le includem și în CBTM ca politici noi, ca măsuri noi, ca ulterior să le putem include și în legile bugetului de stat pentru anii respectivi.

Cuvântul a fost oferit *doamnei Anastasia Gruzin*, șef-adjunct al Direcția politici de protecție a drepturilor copilului și familiilor cu copii al Ministerului Muncii și Protecției Sociale, care suplimentar la cele relatate, a menționat că legislația Republicii Moldova nu face o diferență dintre copiii, care sunt născuți pe teritoriul Republicii Moldova, cetățeni ai Republicii Moldova și copiii străini, într-adevăr politicile, pe care le realizăm în

sistemul de protecție a copilului și acele programe, strategii sunt îndreptate pentru a acoperi necesitățile tuturor copiilor.

De aceea, a accentuat că în Programul Național pentru Protecția Copilului nu lipsesc anumite acțiuni pentru copiii străini, dar cele actuale încorporează copiii cetățeni ai Republicii Moldova, dar și copiii străini care vin pe teritoriul Republicii Moldova.

În cadrul Programului Național pentru Protecția Copilului sunt create trei grupuri de lucru în baza acelor obiective generale, în cadrul cărora se discută subiectele de importanță majoră pentru implementarea obiectivelor din Programul vizat.

Însă acest grup de lucru, la care astăzi suntem parte, a fost creat ca să fie un grup viabil și ca acțiunile acestuia să aibă o continuitate.

Acest grup de lucru intersectorial urmează să identifice problemele/provocările reale cu care se confruntă instituțiile/autoritățile, care au tangență în protecția copilului, inclusiv copilului refugiat, ca în baza acestei platforme să fie stabilite acțiuni concrete de remediere a acestora, de soluționare și de stabilire unor pași concreți.

Dacă problemele identificate în cadrul ședințelor acestui Grup de lucru intersectorial va necesita operarea anumitor modificări în cadrul legal sau reglementarea unor noi prevederi în anumite programe, aceste vor fi operate.

În cadrul ședinței de lucru de azi sunt și colegi care nu fac parte din grupurile de lucru pentru implementarea Programului Național pentru Protecția Copilului, pentru că sunt anumite aspecte specifice în ceea ce ține de copiii refugiați, de aceea ne propunem ca acest Grup de lucru să identifice unde este necesară intervenția pentru a îmbunătăți lucrurile în cazul în care se constată că careva drepturi ale copiilor refugiați li se încalcă.

Dar misiunea noastră și obiectivul nostru este de a realiza acțiuni care vizează toți copiii, care se află pe teritoriul Republicii Moldova, și unde este necesar de pus un accent sporit pe protecția copiilor străini (de ex., poate în anumite sfere se constată acțiuni de discriminare a copiilor refugiați - de organizat campanii de informare cu privire la combaterea discriminării în rândul copiilor, de consolidat serviciile, pe care le avem (de ex., Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru copii)).

Dar aceste acțiuni urmează să le discutăm și să le stabilim în cadrul ședințelor prezentului Grup de lucru intersectorial.

O să rugăm ca fiecare să vină cu anumite întrebări, pe care împreună să le dezbatem și să luăm acest angajament să putem să venim cu acțiuni concrete ca să le remediem.

Cuvântul a fost oferit *doamnei Tatiana Gujuman*, Ofițer principal al Direcției politice în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, migrației și azilului, MAI – ”aș vrea să fac o remarcă copiii să-i numim - ***copiii străini*** și nu *copiii refugiați*, **pentru a acoperi toți copiii străini**, deoarece refugiat este deja un statut și oamenii încurcă aceste două noțiuni.

Cetățeni străini sunt și solicitanți de azil, și beneficiari de protecție temporară, diferite categorii.”

Doamna Anastasia Gruzin, șef-adjunct al Direcția politice de protecție a drepturilor copilului și familiilor cu copii al Ministerului Muncii și Protecției Sociale, a propus ca copiii străini să fie numiți ***copii veniți de pe teritoriul altor state***, ca să enumerăm toate categoriile de străini care sunt prevăzute de legislație și astfel să fie evitat riscul unei discriminări.

Doamna Vera Valuța, Șef al Direcției integrare străini, Inspectoratul General pentru Migrațiune, a menționat că, dacă să ne referim la cifre, atunci refugiați de fapt recunoscuți pe teritoriul Republicii Moldova avem până la 210 și peste 400 – beneficiari de protecție umanitară. Respectiv raportat la sută de mii, despre care vorbim, nu este relevant să spunem refugiat.

Domnul Vasile Cușca, Secretar de Stat al MMPS – ”este important ca în cadrul ședinței de azi să înțelegem care sunt problemele și care sunt soluțiile pentru aceste probleme, deoarece protecția socială în cazul copiilor se acordă indiferent de statutul acestora.”

În continuare, conform acțiunilor stabilite în Agendă, a luat cuvântul *doamna Katie Lampe*, Ofițer pentru protecția copilului, ICNUR Moldova, care prin prezentarea sa a informat despre „**Activități și provocări ale partenerilor subgrupului de lucru pentru protecția copilului**”.

Doamna Katie Lampe prezentat anumite activități și provocări din numele Subgrupului de lucru pentru protecția copiilor.

În prezentare au fost incluse rezultatele de la finele anului 2023 a mai multor parteneri care lucrează în cadrul Subgrupului de lucru pentru protecția copiilor:

- au fost create 110 spații prietenoase copiilor în toată țara;
- peste 26 mii de copii care primeau asistența cash și același număr de copii care au beneficiat de servicii sociale pentru copii din partea Guvernului; etc.

În conformitate cu datele prezentate de la Poliția de Frontieră, copiii străini se divizează în 2 categorii: copii care trec prin tranzit prin Republica Moldova spre UE și copiii care stau pe teritoriul Republicii Moldova.

Au fost notificate următoarele provocări și lacune:

Necesitatea de specialiști în domeniul protecției copilului. Am înțeles că vor fi anul viitor mai mulți specialiști în domeniul protecției copilului în regiunile țării.

Situația este similară și în alte sectoare, dar salariile mici ar putea fi o provocare pentru oferirea serviciilor calitative.

Există anumite provocări la nivel de coordonare între structurile teritoriale ca ATAS, STAS și partenerii.

Câteodată există diferite activități, pe care ei încearcă să le coordoneze, câteodată ele lipsesc.

Câțiva parteneri au menționat că la nivel local că au observat puțină încredere sau lipsă de încredere chiar la nivelul ONG-urilor locale și autorităților locale în anumite localități.

Iarăși s-a marcat o discrepanță între politici și practici în teren. De ex., familiile ar putea avea dificultăți în accesa serviciile, sunt anumite bariere practice pe care ei cu greu pot să le soluționeze.

De asemenea, s-a constatat o barieră birocratică în cazul copiilor refugiați când ei trebuie să obțină anumite documente, care trebuie să fie autentificate la notar sau traduse.

Am observat la diferite categorii în Republica Moldova în genere se atestă lipsa serviciilor specializate: aceasta se referă și la copiii din Moldova. Dar dacă să ne referim la copiii cu dizabilități, de ex., pentru copiii cu autism sunt serviciile care sunt în mare parte concentrate la Chișinău, în cazul copiilor care sunt din alte localități în afara Chișinăului ar putea avea dificultăți pentru a accesa serviciile date.

Lipsa serviciilor sau insuficiența serviciilor de plasament pentru copiii din Ucraina, dar și pentru copiii din alte țări, există și bariere lingvistice. Serviciile de plasament trebuie să fie adaptate conform necesităților.

O provocare majoră, pe care am discutat de ceva timp, este că am observat că în 2024 mecanismul de referire aplicat de Poliția de Frontieră și autoritatea tutelară identifică copiii neînsoțiți, dar nu totul merge atât de lin, și am încercat să discutăm cu MMPS, MAI și Poliția de Frontieră cum să ne unim eforturile, cum să venim cu soluții comune, dar cred că aceasta e încă o provocare, pe care o notificăm.

Mulți parteneri au evidențiat impactul asupra copiilor care învață în afara școlii. Copiii din Ucraina în marea parte studiază on-line și aceasta își are impactul său social și psihosocial. Dacă ei fac față anumitor probleme în casele sale, cred că aici noi trebuie să lucrăm cu sectorul educației.

Ultimele două momente, pe care le-am discutat: discriminare și bullyingul copiilor refugiați și în unele locații, comunitățile gazdă privesc copiii refugiați că obțin mai mult suport. Câteodată sunt presiuni că nu se oferă destulă atenție comunității gazdă.

Urmare a prezentărilor realizate, *doamna Anastasia Gruzin*, șef-adjunct al Direcția politici de protecție a drepturilor copilului și familiilor cu copii al Ministerului Muncii și Protecției Sociale, a menționat, că deoarece cadrul normativ național reglementează **că copiii beneficiază de protecție fără nicio discriminare, inclusiv indiferent de cetățenie sau de orice alt criteriu** a încurajat membrii Grupului de lucru intersectorial în domeniul protecției copilului să se expună în cazul în care cunosc că există necesitatea ajustării cadrului normativ existent într-un domeniu sau altul, pentru a exclude neconcordanțele constatate.

De asemenea, *doamna Anastasia Gruzin* a menționat că Grupul de lucru intersectorial în domeniul protecției copilului, instituit pe platforma Comisiei de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului, are următoare sarcini și responsabilități:

- examinarea problemelor existente în domeniul protecției copiilor veniți pe teritoriul Republicii Moldova de pe teritoriul altor state;
- identificarea necesităților copiilor străini, care fac parte din categoria copiilor aflați în situație de risc;
- identificarea partenerilor, din cadrul organizațiilor internaționale și organizațiilor neguvernamentale în domeniul protecției copilului, care vor acorda suportul necesar în soluționarea problemelor identificate de către Grupul de lucru intersectorial.

Astfel, participanții la ședință au fost încurajați să se expună cu privire la provocările, problemele care sunt necesare de a fi discutate în cadrul Grupului de lucru intersectorial pentru a fi mediate.

Vera Valuța, Șef al Direcției integrare străini: Avem o întrebare: cât este de real ca în calitate de asistent parental profesionist să fie angajate și persoanele strămutate din Ucraina care dețin documentul de identitate a beneficiarului de protecție temporară?

Doamna Anastasia Gruzin a comunicat că legislația nu prevede că persoana trebuie să dețină cetățenia Republicii Moldova, aceasta trebuie să domicilieze pe teritoriul Republicii Moldova și să întrunească acele condiții pentru a deveni asistent parental profesionist.

Doamna Vera Valuța, Șef al Direcției integrare străini, Inspectoratul General pentru Migrație: adică noi putem promova prin intermediul Centrelor de integrare această idee de angajare?

Doamna Anastasia Gruzin: da. Important e să întrunească condițiile necesare pentru a deveni asistent parental profesionist și să aibă studii în domeniul socio-umanistic. Dar aspectul cu studii se poate de verificat suplimentar în cazul în care vom merge pe această idee.

Cuvântul i s-a oferit *doamnei Dorina Savoschin, Șef al Serviciului sănătatea mamei și copilului, Ministerul Sănătății,* care a remarcat: într-adevăr este o problemă cu tulburări de spectru autism la copii, în ceea ce ține de intervenții în instituțiile medicale, doar că aceasta este și în cazul copiilor moldoveni nu doar a copiilor refugiați.

Ministerul Sănătății la moment construiește rețeaua de centre de intervenție timpurie în copilărie, doar că acest fapt durează, pentru ca să fie în fiecare centrul raional, deoarece în regiunile rurale este și pentru copiii moldoveni o problemă.

Astfel, unele probleme există, dar nu sunt atât de ușor de rezolvat.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: Luând în considerare că în cadrul ședinței de azi participă și partenerii donatori, poate dumnealor ar putea revedea planurile lor de intervenție și ar putea să vină în susținerea dezvoltării acestor centre.

Doamna Dorina Savoschin, Ministerul Sănătății: **rețeaua de centre de intervenție timpurie în copilărie o construim cu UNICEF și într-adevăr ar fi și o cale de acces și pentru copiii din afara țării, dar pentru asta sunt necesare resurse financiare.**

Cuvântul i s-a oferit *doamnei Mariana Tocan, șef adjunct interimar al Direcției politici de protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități al Ministerului Muncii și Protecției Sociale,* care a relatat: în prezent în legislație există că dacă copilul are statut de beneficiar de protecție temporară, având o dizabilitate, are dreptul să se adreseze la Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă pentru a i se stabili gradul de dizabilitate cu ulterioară acordare acestui copil a prestațiilor sociale și serviciilor sociale.

Întâmpinăm o problemă destul de majoră: **lipsa mijloacelor financiare pentru a acorda serviciile sociale, care sunt destul de costisitoare** pentru acești copii.

Și, la fel, **referirea cazurilor copiilor pentru determinarea gradului de dizabilitate,** pentru că, cu colegii de la Poliția de Frontieră să fie o legătură, în cazul în care observă vizual un copil cu dizabilitate să știe să-l îndrume unde să meargă ca să-și stabilească un statut ca ulterior copilul respectiv să poată beneficia de servicii și prestații social pe teritoriul Republicii Moldova.

Cuvântul i s-a oferit *doamnei Inga Grosu, Director adjunct, Direcția managementul structurilor teritoriale de asistență psihopedagogică, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică (din subordinea Ministerului Educației și Cercetării):* noi avem acea misiune comună – incluziunea educațională a copiilor cu cerințe educaționale speciale, inclusiv și cu dizabilități, și cu dizabilități severe, și categoria copiilor aflați în situație de risc.

Trebuie să remarcăm faptul că colegii noștri din cadrul structurilor de asistență psihopedagogică oferă suport psihopedagogic, psihologic acestor categorii de copii, inclusiv și suport psiho-emoțional.

Cu privire la incluziunea și adaptarea școlară în medii educaționale comune împreună cu toți copiii și da, studiile obținute în Ucraina sunt recunoscute în republica Moldova.

Doamna Vera Valuța, Șef al Direcției integrare străini, Inspectoratul General pentru Migrație: până la urmă, copilul când se adresează la o instituție din subordinea Dvs., el trebuie să aibă un statut?

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: copilul nu trebuie să aibă un statut, orice copil, indiferent de unde provine, unde este identificat, referit, sesizat, autosesizare, deci, orice copil, care este, în primul rând identificat de autoritatea tutelară locală/teritorială, el nu trebuie să aibă un statut.

Doamna Vera Valuța, IGM: asta copiii aflați în situație de risc, dar ceilalți copii?

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: în cazul celorlalți, inclusiv în cazul copiilor cu părinți, dacă copiii au nevoie de asistență socială, autoritatea tutelară locală/teritorială evaluează cazurile și identifică dacă este necesară asistența socială, la care servicii el poate fi referit.

Specialiștii în protecția drepturilor copilului, angajați pentru a activa la nivel de localitate sunt cei care răspund pe deplin pentru copiii care de află în comunitatea sa sau cei care s-au adresat cu o anumită întrebare.

Deja, specialistul în protecția drepturilor copilului sau structura teritorială de asistență socială la nivel de teritoriu decide după evaluarea/examinarea acestuia, la care servicii trebuie să fie referiți copilul și familia acestuia sau persoane care însoțește copilul sau copilul care a fost identificat neînsoțit.

Copiii care au fost identificați neînsoțiți sunt în evidența autorității tutelare locale și teritoriale.

Țin să menționez că, una din cea mai răspândită formă de protecție a copiilor, care au venit de pe teritoriul Ucrainei a fost și rămâne a fi custodia, unde părintele rămâne a fi reprezentantul legal al copilului, iar custodele fiind persoană responsabilă pentru copil.

Sunt și copiii plasați în Serviciul de tutelă/curatelă, în Serviciul de asistență parentală profesionistă, dar sunt mult mai puțini.

Cuvântul i s-a oferit *doamnei Mariana Ianachevici, Directoarea „AVE copiii”, Membră a Comitetului ONU pentru drepturile copilului, care a comunicat următoarele: **astăzi ne lipsește cartarea – cartografierea copiilor refugiați, în special când vorbim despre copiii din Ucraina.***

Fiind lipsă cartarea în toate domeniile (social, educație) lucrurile devin neclare.

Noi spunem că astăzi avem per total undeva vreo 50 000 de copii pe teritoriul Republicii Moldova, protecție temporară au vreo 16 000 de copii, la școală sunt înregistrați (înmatriculați) – 1606, la grădiniță – 135.

Nu cred că ceilalți copii sunt copii mici și se află la Chișinău, unde e o criză de locuri la grădiniță, Ei sunt peste tot. Nouă ne lipsește o cartare.

Pentru dacă nu avem cartare, nu este clar câte servicii trebuie dezvoltate, unde trebuie dezvoltate serviciile, ce tipuri de servicii ș.a..

Monitorizarea între sisteme nu este tocmai cea pe care ne-o dorim noi. Asta nu este o problemă legată doar de copiii refugiați, e o problemă legată și de copiii locali.

Referirea între sisteme, de la un sistem la altul, de obicei, nu funcționează, ori funcționează cu întârzieri foarte mari cu critici a unui sistem față de celălalt.

Referitor la accesul la educație, rămâne o provocare, pentru că pe de o parte părinții nu înțeleg de ce este nevoie ca copiii lor să meargă la școală, și aici vorbesc generic, **acces la educație în ambele sisteme: cel ucrainean și cel local**. Atâta timp cât părintele dorește ca propriul copil să meargă la școală în Ucraina și să-l mențină în on-line, el trebuie să poarte responsabilitate ca să-i asigure ca acest copil toată ziua îi conectat la acest on-line. Atâta timp, cât el nu poate să-i asigure acest lucru, copilul trebuie să-l înmatriculeze la școală. Această înțelegere nu prea există.

Pe de altă parte, nici școala nu este foarte bucuroasă, când îi vin copiii. **Discriminarea e la un nivel foarte mare. Și discriminați sunt copiii romi și copiii care s-au întors din Sectorul Gaza**. Copiii romi sunt, de obicei, etichetați cu șablonarea că „din-trânșii oricum nu o să iasă nimic”, copiii din Gaza sunt șablonati cu cuvânt simplu „teroriști”. Și părinții decid să nu-i mai trimită la școală. Și vorbim despre niște părinți, pe care nu putem să-i etichetăm, ca și părinți care nu poartă de grijă propriilor copii.

Referitor la indemnizațiile lunare, noi avem multe plângeri referitor la cum sunt evaluate și cum sunt evaluat accesul la indemnizațiile lunare. Eu **aș îndrăzni să sugerez indemnizațiile lunare să fie legate neapărat de accesul la educație și accesul la serviciile de cazare, care încă se păstrează gratuit în republica Moldova**.

Anume această condiționare posibil că ar putea să ridice un pic mai mult responsabilitatea părintelui pentru că acest stat investește foarte mult, nu doar donatorii, investește și statul în asta.

Condiționarea ar trebui să fie după cum ar fi, de ex., indemnizația este pentru ca să-ți poți facilita copilul ca să poată să meargă la școală, să poți să te cazezi ori vrei să ai acces la cazare, copiii trebuie să meargă la școală, dacă ei sunt de vârstă școlară și dacă permite.

Sau există T-cluburile. T-cluburile sunt un mediu bun ca copilul să poată să aibă acces la garantat, cel puțin, la școala on-line, dacă el poate să meargă la școala on-line. Deja e momentul când trebuie să punem responsabilitatea cumva și pe acest părinte care nu trebuie lăsat nici un moment fără ca să se gândească că poartă o anumită responsabilitate.

Managementul Centrele de cazare.

Nu este corect ca să existe reguli care nu sunt respectate. Înseamnă fie ele nu sunt aduse la cunoștință corect, fie ele nu sunt aduse la cunoștință repetitiv.

Pentru că oamenii nu respectă deloc regulile dintr-un Centru de cazare. Este anormal ca un copil în Centrul de cazare să nu doarmă până la ora trei și dimineața la ora șapte să nu poată trezi ca să poată să meargă la școală.

Deși s-au făcut eforturi enorme ca să-i înregistreze la școală, deși, de bine de rău, există înțelegerea cu SAP-urile care vin să susțină acest proces, care o să fie deosebit de greu de incluziune educațională.

Noi nu putem organiza un Centru de cazare.

Cu privire la subiectul cu gradul de dizabilitate, noi primim **mai multe solicitări, ce țin de impedimente de accesarea gradului sau reconfirmarea gradului de dizabilitate**.

O să transmit colegilor mei informația discutată la acest subiect în cadrul ședinței. Cred că lucrurile vor deveni un pic mai clare când o să avem o cartografiere mai clară.

Nu vorbesc doar de copiii aflați în situație de risc.

Unde sunt, câți sunt pe fiecare raion sau, de ex., pe fiecare ATAS.

Acum fiecare ATAS își face planurile pentru anul următor și pentru ei ar trebui să fie clar: ce greutate îl așteaptă sau ce fel de solicitare de serviciu ar trebui să aibă.

Atunci cartarea îl salvează un pic mai mult.

În același timp contez foarte mult pe Sistemul informațional Protecția Copilului (SIPC), care sper că deja e funcțional.

În viziunea noastră, dacă un copil refugiat ajunge în situație de risc, el în mod normal trebuie să se regăsească în SIPC.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS, a confirmat acest lucru, precum că e automat se aplică același management de caz.

Doamna Mariana Ianachevici, Directoarea „AVE copiii”, Membră a Comitetului ONU pentru drepturile copilului: dar SIPC-ul o să acopere doar copiii aflați în situație de risc.

De aceea, cartarea este un „rău” necesar.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS, a venit cu niște întrebări de concretizare pentru a identifica și soluții în acest sens:

Cum ați vedea această cartografiere realizată la nivel de autorități? Cine este necesar să fie implicat pentru a realiza acest lucru?

Cum vedeți identificarea acelor familii care nu se află la evidența nimănu (nici a medicilor, nici a organelor Poliției de Frontieră, a educației ș.a.)?

Pentru MMPS și pentru Ministerul Sănătății nu este o problemă.

De ex., MMPS duce evidența copiilor neînsoțiți sau însoțiți neautorizat aflați la evidența autorităților tutelare teritoriale.

Doamna Mariana Ianachevici, Directoarea „AVE copiii”, Membră a Comitetului ONU pentru drepturile copilului: noi avem comunități care au câte un primar, care ar trebui să-și cunoască populația din localitate.

Alături de primar există câte cel puțin un asistent social și aici MMPS chiar poate să țină controlul.

Și asta ar servi chiar la profilarea acelor copii în situație de risc, care încă nu au ajuns să se adreseze asistentului social.

Și pe de altă parte este Ministerul Afacerilor Interne.

Noi avem o localitate X, care are 2000 de cetățeni. Pe teritoriul comunității X există un anumit număr de cetățeni, care trebuie să aibă un statut (beneficiar de protecție temporară, refugiat, persoană care și-a înregistrat șederea temporară, etc.).

Un străin care nu și-a legalizat șederea fie este iresponsabil ori autoritățile locale nu i-au explicat suficient de bine că șederea pe teritoriul Republicii Moldova tot nu poate să fie fără statut.

Asistentul social și polițistul de sector pot să vadă toată populația, școala o să-i vadă doar pe cei care se duc la școală, grădinița – pe cei ce frecventează grădinița, medicul de familie o să-i vadă pe cei care se adresează la medic, evidența tot va fi sectorială.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: cum s-ar putea de evitat dublările în acest sens?
Doamna Mariana Ianachevici, Directoarea „AVE copiii”, Membră a Comitetului ONU pentru drepturile copilului: să fie înregistrare unică.

Noi cândva am propus SI Premiero, care nu a fost acceptat.

Un cel mai simplu soft, care poate să-i înregistreze, dar să fie o înregistrare unică.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: nu poate nici un minister să-și asume acest soft.

Doamna Mariana Ianachevici, Directoarea „AVE copiii”, Membră a Comitetului ONU pentru drepturile copilului: noi am discutat despre înglobarea SI Premiero în UA HELP, care nu s-a realizat.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: este necesar de văzut în ce măsură UA HELP este actualizat. Noi o să verificăm acest lucru.

Cuvântul i s-a oferit *doamnei Neonila Cioinac, consultant principal, Direcția politici în domeniul serviciilor sociale, MMPS, care a comunicat următoarele:*

UA HELP sigur că mai necesită îmbunătățire. Suntem în proces.

Doar să completez cu privire la cartografiere, totuși Ministerul Muncii și Protecției Sociale nu este Biroul Național de Statistică, ca să aibă în vizor toată populația așa cum toată populația Republicii Moldova este în vizorul Biroului Național de Statistică.

Conform Legii asistenței sociale și Legii privind serviciile sociale, Ministerul Muncii și Protecției Sociale are în vizor persoanele în dificultate, care necesită supraveghere. Asta ar însemna că la nivel local să fie cartografiate de către asistentul social doar familiile în situație de risc sau familiile în dificultate, fiindcă noi avem conform Constituției, dreptul la libera circulație a persoanelor.

Dacă eu nu sunt o familie în dificultate, de ce eu trebuie să stau în vizor, să mă duc la asistentul social ș.a.. De aceea, copiii au aceleași drepturi.

Respectiv asistentul social, oricine din comunitate poate să sesizeze, conform Hotărârii de Guvern nr. 270/2014, orice neglijare, orice abuz, ș.a.

Cu privire la subiectul, dacă străinii pot să nu aibă statut, noi am evaluat recent 3 Centre de plasament temporar pentru refugiați. Avem situații, când părinții sunt moldoveni, 2 copii sunt cetățeni ai Ucrainei și 2 copii nu au nici un statut în republica Moldova.

Sunt multe cazuri când părinții sunt moldoveni, stau de 2 ani pe teritoriul Republicii Moldova, copiii au 13-14 ani, părinții nu sunt încadrați în câmpul muncii, copiii nu sunt școlarizați.

Aici vedem că nu este o motivație ca copiii respectivi să aibă statut, fie ca să obțină cetățenia, deoarece părinții o au. Sunt niște situații concrete unde este necesar de mers în comunitate și de lucrat.

Nemaivorbind că noi am sesizat și am înregistrat **cazuri când numărul de ieșiri nu coincide cu numărul de intrări a persoanelor în țară, în special în Centrele unde sunt cazați romi.**

Asta înseamnă că acolo există loc pentru abateri, pentru că persoanele fie intră și iese prin regiunea transnistreană, fiindcă partenerii de dezvoltare le oferă acei 2200 de lei în baza inclusiv dacă iese sau nu iese și au găsit o fereastră, deci au deja modalități,

unde ar trebui să se sesizeze Ministerul Afacerilor Interne, fiindcă ei o să vă spună inclusiv pe unde iese și intră. Asta înseamnă că copiii sunt în pericol.

Cu asemenea părinți trebuie de văzut ce se întâmplă cu acești copii.

Noi avem mecanisme, doar că fiecare trebuie să-și facă munca la locul lui.

Există Regulamentul-cadru intern cu privire la organizarea și funcționarea Centrelor, dar foarte mulți manageri nu-și onorează obligațiile. De ex., noi ne-am dus cu verificări la Centre și am văzut că foarte mulți copii nu sunt la școală, și am întrebat chiar e atât de simplu să faci o verificare rapidă de dimineața și să vezi de ce copiii nu se duc la școală?

Adică există abateri și noi ar trebui să intervenim ca aceste lucruri să fie rezolvate și să nu apară acești copii în situație de risc.

Reprezentantul IGM a menționat că evidența se duce de către IGM pentru orișicare solicitant de protecție temporară. Ceea ce ține de copii și familii, odată ce copilul a venit neînsoțit și este predat asistentului social, IGM nu mai poate să-i ducă evidența, deoarece el trece în custodia Ministerului Muncii și Protecției Sociale. Aici o să trebuiască mai multe instituții de implicat și de făcut un sistem informațional în care să se facă interconexiunea sistemelor ca să fie mai ușoară transmisiunea de date. Deoarece noi solicităm pentru cei fără părinți de la unii, pentru cei cu părinți de la alții. Respectiv dacă o venit cu familia o obținut statut de protecție temporară și el o declarat că el se află pe adresa X, Ministerul Afacerilor Interne nu poate să ducă permanent să-l verifice părintele respectiv. Pentru că el are interes că el o să vină și o să-și ia alocația și o să meargă înapoi prin zona transnistreană și iarăși **nu poate MAI să verifice toate ieșirile** și noi suntem conștienți de asta. Astfel, este necesar de un efort comun ca să facem un sistem informațional ca să le ducem evidența.

Asupra Sistemului Informațional la IGM se lucrează în prezent, dar din cauza mijloacelor financiare, noi nu putem să spunem concret când o să fie gata sistemul.

Doamna Vera Valuța, Șef al Direcției integrare străini, Inspectoratul General pentru Migrațiune, a menționat că, dacă pe cei care au trecut prin protecție temporară sau oricare statut, IGM îi poate vedea și se știe exact unde se află, sau, cel puțin, declarativ, în cazul celor care nu au ajuns la IGM, pentru că cifra diferă, iată cifra 50 și 15, vedem că este destul de mare, pe ceilalți IGM nu poate să-i vadă.

La fel și sursa tehnică pe care o are IGM – Sistemul informațional nu oferă datele despre copii, ai căror părinți au obținut permis de ședere. Ei sunt conform regulilor cu părinții, dar ei nu au permis de ședere.

Respectiv UNHCR a solicitat aceste date.

Da, IGM are 3800 de persoane care au permis de ședere provizorie adulți, dar copiii noi nu știm câți sunt cu ei. Între timp ar putea să se mai nască câțiva copii, deoarece nu sunt obligați să dețină un permis de ședere.

Este condiționată cumva asistența acordată? Dacă nu este condiționată, părintele nu solicită stabilirea statutului.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: nicio asistență, care se oferă de sistemul social nu este condiționată de anumite chestii cum ar fi cetățenia sau că are sau nu statut de beneficiar de protecție temporară.

Doamna Vera Valuța, Șef al Direcției integrare străini, IGM: și părintele nu este condiționat să-i facă un permis de ședere, care presupune costuri suplimentare. Prin urmare, stă bine cu copilul pe teritoriu fără a fi în vizorul autorităților.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: s-a menționat despre un grad înalt de discriminare. Din partea cui vine această discriminare: din partea cadrelor didactice, copiilor? poate **inițiem cu colegii a acțiune de campanie de nondiscriminare a copiilor care vin de pe teritoriul alte state, indiferent de unde ei vin.**

Doamna Mariana Ianachevici, Directoarea „AVE copiii”, Membră a Comitetului ONU pentru drepturile copilului: discriminarea vine din ambele părți, și de la adulți și de la copii.

De ce insist pe **cartografiere și pe legalitatea șederii**, deoarece se cunoaște că noi și înainte de război am avut copii care erau cu cetățenie ucraineană, cu certificatele de naștere ucrainesti, care au ajuns să vină anume prin aceste relații de rudenie, au ajuns să trăiască pe teritoriul Republicii Moldova la bunici, o trăit ani de zile și când au ajuns la 15-16 ani și o trebuit să-și facă buletinul de identitate și s-a confruntat cu problema că se află într-un cadru de prezență ilegală pe teritoriul Republicii Moldova.

Trebuie să găsim o soluție pentru acești copii, ca ei să se afle legal pe teritoriul Republicii Moldova.

S-a menționat, precum că copiii care trăiesc la bunici trebuiau să aibă un reprezentant legal.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: a menționat că în cadrul ședinței de lucru sunt conectați on-line și reprezentanții Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială.

Noi o să intensificăm acțiunile ce ține de responsabilizarea autorităților la nivel local ce ține de evidența, dar mesajul este și pentru colegii din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, pentru că fiecare sistem trebuie să-și consolideze capacitățile specialiștilor ca să fie dusă această evidență. Noi nu avem doar misiunea de a acorda asistența, dar și de a preveni anumite situații.

Cum noi impunem persoana ca să aibă acest statut determinat?

Doamna Vera Valuța, Șef al Direcției integrare străini, IGM: minusul cel mare este că copilul singur nu decide.

Fac apel către toți și dacă este pe teritoriul Republicii Moldova orice copil care ajunge în vizorul autorităților, orice copil străin verificați-i și statutul, ca să nu ajungă la 18 ani și să spună că a făcut școală și acum este în sistemul de azil, precum că nu poate dovedi că are 8 ani de ședere legală pe teritoriul țării, deși este copil practic moldovean crescut printre noi. Și atunci, vă rog pe fiecare, este numărul nostru de telefon, avem sud, nord, centru avem câte un Centru de integrare, să ne telefonați și atunci vom examina fiecare caz individual. Noi comunicăm, dar suntem câte un specialist: un ofițer la sud, unul – la nord și unul – la centru.

Statutul decide de multe ori soarta de mai departe a viitorului cetățean.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: noi îndemnăm și colegii din educație, din sănătate, din poliție să referiți aceste cazuri.

Doamna Flore Rossi, Specialist în Protecția Copilului, Șef Secție Protecția Copilului, UNICEF, ar fi bine să avem o discuție cu privire la copiii neînsoțiți și copiii separați de părinți cu Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Muncii și Protecției Sociale pentru a revizui practicile curente și procesele curente pentru a ne asigura că noi toți suntem la același nivel, că vedem aceeași situație, care sunt necesitățile de îmbunătățire, cum să partajăm informațiile cu privire la datele ce țin de copiii separați sau neînsoțiți.

UNHCR și UNICEF trebuie să avem, la fel o ședință de acest gen ca să vedem care este funcționalitatea colaborării și să vedem ce facem cu categoriile vizate de copii și ne referim nu doar la punctele de trecere a frontierei, dar și în țară, deoarece câteodată separarea are loc în cadrul țării.

Al doilea punct se referă la cartografierea. Ar fi bine dacă MMPS ar putea să partajeze datele cu noi, dacă aveți, de ex., statistică cu privire la copii în risc sau copiii care beneficiază de diferite tipuri de servicii pentru a dezagrega numărul de refugiați și dacă aveți și locația acestor persoane, unde sunt cei mai mulți copii în situații de risc din raion, pentru ca să cunoaștem unde să se investească mai mult, în ce localități.

Și poate să analizăm și noi care sunt obstacolele pentru refugiați pentru a accesa serviciile.

Câteodată noi avem analize per categorii de copii și trebuie să vedem este necesar suportul și acțiunile noastre pentru a le oferi acces la servicii de APP, altele.

Poate să partajăm aceste statistici cu toți, ca toți să dețină aceste informații.

Referitor la nondiscriminare, campania de nondiscriminare este o idee interesantă, deoarece aceasta ne va permite să ne axăm nu doar pe refugiați, dar asupra tuturor categoriilor de copii veniți de pe teritoriul altor state.

Și este necesar de arătat importanța nondiscriminării la nivel de populației, dar și la nivel de furnizori de servicii.

Doamna Anastasia Gruzin, MMPS: ca un subiect de discuție pentru colegii noștri din organizațiile internaționale – un subiect ce ține de copiii care sunt identificați neînsoțiți pe teritoriul altor state, în acest sens noi am veni la dvs. cu o rugămintă suplimentară. Noi am elaborat Acorduri bilaterale cu privire la cooperarea în domeniul repatrierii copiilor neînsoțiți la locul habitual de trai a acestora, dintre Republica Moldova și România și dintre Republica Moldova și Ucraina, pe care le-am transmis spre coordonare către colegii din Ucraina și din România. Cu regret, nu avem un răspuns din partea lor, deoarece aspectele ce țin de toate procesele din Republica Moldova a fost realizat. Nu putem merge înainte din cauza lipsei unei reacții sau de interes din partea colegilor din Ucraina și România. Dacă este posibilă intervenția Dvs. în acest sens.

În contextul promovării Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru copii, avem o solicitare către partenerii donatori dacă putem să vedem posibilitatea mării aceluși număr de unități de consilieri, care ar oferi asistența copiilor, inclusiv prin prisma copiilor care vin de pe teritoriul altor state.

Urmare a ședinței s-a decis:

- se va elabora un proces-verbal al ședinței, în cadrul căruia se vor menționa principalele constatări ale ședinței de azi;
- procesul-verbal se va expedia către participanții la ședință pentru a fi completat cu acțiunile care ar putea fi demarate de către fiecare autoritate/instituție, reieșind din

domeniile de competență, pentru ca în următoarea perioadă să fie remediate problemele care au fost identificate;

- la următoarea ședință a grupului de lucru fiecare parte urmează să raporteze cu privire la ceea ce s-a realizat pentru a depăși provocările și problemele identificate în cadrul ședinței de azi.

**Președintele
Grupului de lucru intersectorial,
Secretar de stat al MMPS**

Vasile CUȘCA

A protocolat:

**Consultant principal al DPPDCFC a MMPS
Secretar al Grupului de lucru intersectorial**

Ina Scaticailov